

Fortelling uten innhold

Accademia Bizantina presenterte en Bach-tolkning fri for finesse.

Få år tilbake var spesialiserte barokensemble et avvik fra normen. Disse utgjorde – avhengig av hvem du spurte – enten et friskt og godt unntak, eller tamme forsøk fra middelmådige musikere på å bruke musikkvitenskapelige teorier på kunstig vis uten hensyn til musikkens egentlige uttrykk. I dag stiler imidlertid få seriøse musikkjennere spørsmålstegn ved det som nærmest er blitt til den nye normen, nemlig at eldre musikk best spilles på gamle instrumenter med historisk informert kunnskap om hvilke tolkningsmuligheter som fantes i gamle tider.

Bach bare må svinge.

Ikke nok. Noen år tilbake kunne vi bli henført selv av en middelmådig bruk av de gamle tolkningsvirkemidlene. De klassiske tarmstrengene gjør at musikerne har mye bedre kontroll på hvordan klangen utfolder seg, så de kan forme enkelte toner mye friere. Dermed gjør man gjerne mange crescendo og decrescendo på enkelte toner. At musikerne dessuten stort sett spiller non-vibrato gir musikken et helt eget sound.

For noen år siden var dette nok. I dag må man imidlertid ha mye mer å si. Tolkningene til Accademia Bizantina og

Ikke i form: Ottavio Dantone. FOTO: OSLO INTERNASJONALE KIRKEMUSIKKFESTIVAL

Ottavio Dantone, som ledet ensemblet fra cembaloen, var noe av det mest standardiserte og kjedelige jeg har hørt på lenge.

Egentlig er det rart at cembaloen var standardinstrumentet som

akkompagnerte stort sett ethvert ensemble i barokken. Det er rart fordi den mangler mulighetene til å forme tonene etter at de er slått an. Nettopp derfor må cembalister bryte akkorder (ikke spille alle toner samtidig i en

akkord, men spille dem én etter én i meget rask rekkefølge). De må legge til toner for å skape følelser av dynamiske forskjeller, de må spille høyre og venstre hånd usynkronisert for å fremheve enkelte toner, og de må ha en meget utviklet følelse for timing. Dantone var så nøktern med å bruke slike virkemidler at musikken klang rytmisk dødt. Tolkningen manglet nesten helt fremhevningene av retoriske finurligheter i partituret.

Tomt. Det triste er at Dantone har kapasitet for å prestere en rik tolkning, men han viste det ikke på denne konserten. Han så ut som om han var meget avhengig av notene, og som om han kjedet seg, noe som var meget smittomt. Bach bare *må* svinge, og musikerne burde vise frem hans meget avanserte harmonikk mye tydeligere.

Det burde være et scoop at Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival enda en gang får Accademia Bizantina hit, og at de kommer tilbake neste år. Likevel, det holder ikke om ensemblet kun kommer med sitt gode navn uten en musikalsk beretning å dele med oss lyttere.

MAGNUS ANDERSSON

ANMELDELSE

ACCADEMIA BIZANTINA, OTTAVIO DANTONE (DIR. OG CEMBALO)

Cembalokonsserter av J.S. Bach

Oslo Domkirke 3/3, 2013 (Oslo Internasjonale Kirkemusikkfestival)

Trio ganger tre

Solide fremføringer av musikk som spenner fra dyp oppdagelse til grå repetisjon.

Mye har vært sagt om Fartein Valen, hans originale, men ensomme vandring fra senromantikk til atonalitet. Det er derfor interessant at verkene hans dukker opp på stadig nye innspillinger. Av de ferskeste eksemplene kan nevnes Hansakvartetens innspilling av strykekvartettene (2L), diverse korverk med Det norske solistkor på platen *Refractions* (BIS), og nå altså klavertrioen op. 5, et nøkkelverk i Valens musikalske utvikling.

En fjær. Pianisten Einar Røttingen, fiolinisten Ricardo Odriozola og

cellisten John Ehde utgjør Valen Trio, dannet i 2009. Deres nye innspilling på Lawo inneholder foruten Valens trio, klavertrioen av Ketil Hvoslef og Klaus Egge. Repertoaret er godt balansert og fremføringene solide. Likevel savner jeg et eller annet livgivende utsving, en liten fjær som uventet kunne ta oss i en annen retning. For gråheten kan iblant true i de tre verkene – riktignok på ulike måter.

Først ut er Ketil Hvoslefs trio fra 2010. Hvoslef, som har skrevet mye for teateret, er en suveren regissør av sine ofte sparsommelige virkemidler. I dette tilfellet åpner det med en unison, fallende kvart, nærmest som et sitat fra Beethovens hemmelighetsfulle «Geistertrio». Gjennom drøye 20 minutter utvikler så Hvoslef materialet konsekvent og med sans for slående finesser i instrumentasjonen. Hvoslef er i det hele tatt utpreget tydelig, men litt for ofte blir de formale elementene stående og slure, uten egentlig å komme seg fra funksjon til innhold.

Valens trio, platens sterkeste verk, er derimot sjeldent innholdsmettet. Den særegne atonaliteten Valen utvikler er så langt fra uforpliktende skjemaøvelser

som det vel er mulig å komme; uttrykksbehovet formelig dirrer i det raffinerte materialet. Men det kostet tid og møye for komponisten, det skal være sikkert. Ifølge Arvid O. Vollsnes' omslagstekst ble planene for verket lagt så tidlig som i 1912, men som trykket partitur var det ferdig først i 1930. I mellomtiden satt komponisten krumbøyd over skrivebordet, fordypet i Schönberg på den ene siden og Bach på den andre.

Gråheten kan iblant true i de tre verkene – riktignok på ulike måter.

Øyeblikkets kraft. Valens melodikk er skjør og formelig, med en kvalitet som vi må til en Alban Berg for å finne maken til. Samtidig synes Valen, i motsetning til Berg, for alltid å være bundet til kontrapunktets forpliktelse. Forbindelsen til Bach er tydelig her, Valens uvtilsomt viktigste musikalske ledestjerne. Nå var kontrapunktisk teknikk

også viktig for Schönberg-skolen. Likevel lot de seg påvirke av et større mangfold av former, noe som frigjorde dem fra kontrapunktets tvingende viderespinn og åpnet for øyeblikkets rensende kraft. Helt dit kommer ikke Valen i denne trioen.

Det er interessant at også Klaus Egge, som var elev av Fartein Valen, viderefører det drivende kontrapunktet i sin klavertrio op. 14. Men der Valen er harmonisk søkende og formmessig streng, går Egge til de tomme kvintene og lar materialet vokse seg stort og etter hvert langtekkelig. Riktignok har trioen enkelte strålende partier, som starten av den langsomme andre satsen, Adagio. Her er det som om solstrålen plutselig treffer det trassige steinmassivet og for et kort øyeblikk for det til å skinne.

Røttingen & co. har et trygt grep om sakene, det låter gjennomgående samlet og fokusert. Balansen mellom instrumentene, som ofte kan være en utfordring i opptak av klavertrioen, har Lawo tatt hånd om på beste måte.

EMIL BERNHARDT

ANMELDELSE

VALEN TRIO
Klavertrioen av Ketil Hvoslef, Fartein Valen og Klaus Egge
Lawo. 2013.

